

ARTYKUŁY INFORMACYJNE

Dyplomacja surowcowa w nowej *Strategii polskiej polityki zagranicznej na lata 2026–2030*

Karol Zglinicki¹

Raw materials diplomacy in Poland's new foreign policy strategy for 2026–2030. Prz. Geol., 74: 495–498; doi: 10.7306/2026.41

Redaktor prowadzący: Łukasz Machniak

A b s t r a c t. The article discusses the significance of raw materials diplomacy in the context of Poland's Foreign Policy Strategy for 2026–2030. It indicates that growing competition for critical raw materials and the concentration of supply chains are making the raw materials security one of the key dimensions of national security. The article highlights the need to diversify supply sources, develop partnerships with resource-rich countries, strengthen the national geological knowledge base, and create instruments supporting Polish involvement in foreign geological, mining and processing projects. Raw materials diplomacy is presented as a necessary complement to national raw materials policy and as an instrument for building the long-term resilience of the state.

Keywords: raw materials diplomacy, critical raw materials, Polish foreign policy

Jaki jest współczesny świat? Dziś to pytanie zadają sobie ekonomiści, specjaliści ds. łańcuchów dostaw, geolodzy gospodarczy i decydenci polityczni. Współczesny ład można zdefiniować jako splot nieprzewidywalności, chaosu i gwałtownych zmian geopolitycznych. Zachwiana stabilność stwarza fundamentalne wyzwania dla gospodarek narodowych, w tym dla gospodarki Polski. Pandemia COVID-19, wojna w Ukrainie oraz rywalizacja między USA a Chinami ujawniły skalę zależności państw od stabilnych łańcuchów dostaw surowców krytycznych i energetycznych. W dobie globalnej rywalizacji surowce stały się nowym narzędziem presji politycznej. W rezultacie ryzyko surowcowe nie dotyczy już wyłącznie dostępności geologicznej złóż, lecz obejmuje także koncentrację przetwarzania, ograniczenia eksportowe, politykę przemysłową oraz zdolność państw do budowania trwałych sojuszy gospodarczych (IEA, 2025).

Celem artykułu jest przedstawienie znaczenia dyplomacji surowcowej w kontekście *Strategii polskiej polityki zagranicznej na lata 2026–2030* (ryc. 1). Wskazano, że w warunkach rosnącej konkurencji o surowce krytyczne bezpieczeństwo surowcowe powinno być traktowane jako istotny element bezpieczeństwa państwa. W artykule omówiono również potrzebę dywersyfikacji źródeł dostaw, budowy partnerstw z państwami zasobnymi w surowce oraz stworzenie instrumentów wspierających polskie zaangażowanie w zagraniczne projekty surowcowe.

BEZPIECZEŃSTWO SUROWCOWE I DYPLMACJA SUROWCOWA

Surowce krytyczne to grupa 34 surowców o istotnym znaczeniu dla gospodarki Unii Europejskiej (UE). Część z nich dodatkowo została uznana za strategiczne (17) ze

Ryc. 1. *Strategia polskiej polityki zagranicznej na lata 2026–2030* opracowana przez MSZ

Fig. 1. *Polish Foreign Policy Strategy for 2026–2030*, prepared by the Ministry of Foreign Affairs

¹ Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, ul. Rakowiecka 4, 00–975 Warszawa; karol.zglinicki@pgi.gov.pl; ORCID ID: 0000-0001-8463-3929

względem na kluczowe znaczenie dla przemysłu bateryjnego, obronnego i energetycznego. Większość surowców z tej grupy jest wydobywana i przetwarzana poza UE, a w wielu przypadkach źródłem dostaw jest jedno lub kilka państw spoza wspólnoty (Rozporządzenie, 2024). W praktyce oznacza to, że polityka surowcowa UE łączy trzy cele: ograniczanie zależności importowych, rozwój własnych zdolności wydobywczych i przetwórczych oraz budowę partnerstw z państwami trzecimi (European Commission, 2023). Złoża surowców mineralnych są rozmieszczone nierównomiernie. Różnią się jakością i zasobnością złóż, dostępnością technologiczną, kosztami wydobycia oraz warunkowaniami środowiskowymi i społecznymi. Są to zasoby nieodnawialne, a ich pozyskiwanie coraz częściej staje się nie tylko kwestią gospodarczą, lecz także strategiczną. W efekcie żadne państwo europejskie nie jest w pełni samowystarczalne surowcowo. Unia Europejska, w tym Polska, nigdy nie osiągnie pełnej samowystarczalności w zakresie dostępu do wielu surowców krytycznych. Może jednak dążyć do ograniczania ryzyk poprzez dywersyfikację kierunków dostaw, recykling, substytucję, strategiczne zapasy, a także rozwój własnej bazy surowcowej. Szczególnego znaczenia w zapewnieniu bezpieczeństwa surowcowego nabiera budowanie trwałych partnerstw strategicznych i sojuszy surowcowych.

W tym ujęciu coraz większe znaczenie zyskuje dyplomacja surowcowa. Należy ją rozumieć jako skoordynowane działania państwa na rzecz zabezpieczania dostępu do surowców niezbędnych dla rozwoju gospodarki i bezpieczeństwa narodowego. Dyplomacja surowcowa powinna stanowić integralną część dyplomacji ekonomicznej i energetycznej państwa. Obejmuje ona nie tylko klasyczne działania dyplomatyczne, lecz także wsparcie projektów inwestycyjnych, zawieranie umów międzyrządowych, promocję polskich technologii górniczych i geologicznych, rozwój współpracy naukowej, współfinansowanie projektów poszukiwawczych i inwestycyjnych obciążonych wysokim ryzykiem oraz stały monitoring rynków surowcowych.

BEZPIECZEŃSTWO SUROWCOWE W STRATEGII POLSKIEJ POLITYKI ZAGRANICZNEJ NA LATA 2026–2030

W dniu 3 marca 2026 r. Rada Ministrów przyjęła, z inicjatywy Ministerstwa Spraw Zagranicznych (MSZ), *Strategię polskiej polityki zagranicznej na lata 2026–2030* (MSZ, 2026). Dokument ten wskazuje, że polityka zagraniczna służy realizacji podstawowych interesów narodowych, a najważniejszym z nich jest zapewnienie bezpieczeństwa państwa.

Strategia polskiej polityki zagranicznej na lata 2026–2030 ujmuje problematykę bezpieczeństwa w wielu aspektach i nie ogranicza się wyłącznie do wymiaru militarnego. Obejmuje także bezpieczeństwo gospodarcze, w którego ramach ważne miejsce zajmuje bezpieczeństwo surowcowe. Dokument definiuje je jako *zapewnienie stabilnych dostaw surowców krytycznych i strategicznych oraz kluczowych dla gospodarki*. Wskazuje również na potrzebę implementacji rozporządzenia *Critical Raw Materials Act*, wdrożenia wieloletniego programu poszukiwań surowców krytycznych, rozwoju recyklingu oraz dalszej dywersyfikacji źródeł dostaw. Znaczenie tego kierunku wzmacnia również

RESourceEU Action Plan, przyjęty przez Komisję Europejską w grudniu 2025 r. Dokument ten rozwija założenia *Critical Raw Materials Act* i przesuwą akcent z ogólnego wyznaczania celów surowcowych na ich wdrażanie, w tym wzmacnianie europejskich łańcuchów wartości, dywersyfikację dostaw oraz ograniczanie zależności od pojedynczych dostawców (European Commission, 2025). Ważnym elementem *Strategii...* jest geograficzna dywersyfikacja źródeł surowców. W części dotyczącej globalnego zaangażowania Polski wskazano na potrzebę współdziałania z państwami Azji Centralnej, Afryki oraz Ameryki Łacińskiej jako istotnego zaplecza surowcowego, obejmującego węglowodory i surowce krytyczne. Oznacza to, że *Strategia...* nie ogranicza bezpieczeństwa surowcowego do działań krajowych lub unijnych, lecz wiąże je z aktywną polityką zagraniczną wobec regionów pozaeuropejskich. Surowce krytyczne nie są już wyłącznie zagadnieniem geologicznym, przemysłowym lub handlowym. Stają się stałym elementem polskiej polityki zagranicznej, polityki gospodarczej oraz polityki bezpieczeństwa. Dostęp do surowców krytycznych warunkuje postęp technologiczny i gospodarczy Polski. W tym ujęciu bezpieczeństwo surowcowe staje się jednym z warunków odporności państwa.

Porównanie *Strategii polskiej polityki zagranicznej 2017–2021* (MSZ, 2017) ze *Strategią... na lata 2026–2030* pokazuje wyraźną zmianę w podejściu państwa do kwestii surowcowych. Zmiana między oboma dokumentami ma charakter jakościowy. W dokumencie z lat 2017–2021 problematyka surowcowa była obecna przede wszystkim w kontekście bezpieczeństwa energetycznego. W *Strategii polskiej polityki zagranicznej 2017–2021* wskazywano na potrzebę dywersyfikacji dostaw gazu, rozwój infrastruktury tranzytowej, wykorzystanie terminalu LNG w Świnoujściu oraz ochronę krajowego miksu energetycznego. Było to związane z dążeniem Polski do ograniczenia zależności od dostaw surowców energetycznych z Rosji oraz ze wzmacnianiem bezpieczeństwa energetycznego państwa.

POTRZEBA POLSKIEJ ZAGRANICZNEJ STRATEGII SUROWCOWEJ

Polska, w przeciwieństwie do wielu państw Europy Zachodniej, nie ma długiej tradycji realizacji projektów górniczych za granicą. Belgia, Francja, Niemcy czy Wielka Brytania przez dekady budowały swoją obecność gospodarczą i surowcową poza Europą. Często było to związane z historią kolonialną i asymetrycznymi relacjami z państwami Globalnego Południa. Brak obciążenia historycznego Polski w relacjach z państwami Afryki, Ameryki Łacińskiej czy Azji może ułatwić budowanie partnerstw surowcowych. W warunkach rosnącej rywalizacji o surowce krytyczne nie wystarczy biernie obserwować działań innych państw. Stany Zjednoczone, Francja, Wielka Brytania i inni partnerzy zachodni aktywnie rozwijają relacje z państwami zasobnymi w surowce. Polska jako kraj przyfrontowy powinna w szczególności budować stabilne partnerstwa surowcowe dla bezpieczeństwa obronnego. Dziś brakuje jednak spójnego mechanizmu wspierania polskiego górnictwa zagranicznego. *Polityka Surowcowa Państwa do 2050 r.* (Uchwała, 2022) tworzy krajowe ramy zarządzania surowcami, jednak nie zastępuje odrębnego instrumentarium zagranicznej polityki surowcowej, obejmującego

działania dyplomatyczne, finansowe, inwestycyjne i analityczne poza granicami państwa. Polska nie ma także kompleksowej zagranicznej strategii surowcowej, która łączyłaby działania dyplomacji, administracji gospodarczej, służby geologicznej, nauki, przemysłu i instytucji finansowych. W praktyce można wyróżnić cztery główne grupy instrumentów polskiej dyplomacji surowcowej:

1. koordynację działań administracji państwowej, placówek dyplomatycznych, służby geologicznej, nauki i przedsiębiorstw;
2. instrumenty finansowe, takie jak fundusze celowe, wejścia kapitałowe, gwarancje oraz wsparcie projektów zagranicznych o znaczeniu strategicznym;
3. działania dyplomatyczno-gospodarcze, w tym umowy międzyrządowe, promocję polskich technologii, wsparcie przedsiębiorstw oraz budowanie relacji z państwami zasobnymi w surowce;
4. zaplecze analityczne i ubezpieczeniowe, w tym monitorowanie ryzyk, wywiad surowcowy, ocenę stabilności politycznej, analizę ryzyka regulacyjnego oraz mechanizmy ograniczania ryzyka inwestycyjnego.

Takie uporządkowanie pozwala lepiej wskazać bariery, które ograniczają udział polskich podmiotów w zagranicznych projektach surowcowych. Jedną z barier rozwoju polskiego zaangażowania w zagraniczne projekty surowcowe jest ryzyko instytucjonalne i polityczne w kraju. Szczególnie spółki z udziałem Skarbu Państwa mogą się obawiać podejmowania długoterminowych inwestycji surowcowych za granicą ze względu na wysokie ryzyko geologiczne, kapitałowe i polityczne. Dodatkowym czynnikiem ograniczającym aktywność inwestycyjną jest także obawa, że po zmianie uwarunkowań politycznych lub zmianie władzy w Polsce decyzje inwestycyjne będą oceniane wyłącznie przez pryzmat krótkoterminowych wyników finansowych albo bieżącej odpowiedzialności politycznej. Tymczasem projekty surowcowe wymagają długiego horyzontu czasowego, akceptacji ryzyka oraz stabilnych reguł oceny decyzji inwestycyjnych. Warunkiem skuteczności systemowego wsparcia powinno być oparcie decyzji inwestycyjnych na jasnych kryteriach strategicznych, profesjonalnej analizie ryzyka oraz znaczeniu danego projektu dla bezpieczeństwa surowcowego państwa.

Potrzebne jest systemowe wsparcie dla projektów surowcowych za granicą. Jednym z możliwych instrumentów mógłby być fundusz celowy wspierający rozpoznanie, wejście kapitałowe i udział polskich podmiotów w zagranicznych projektach geologicznych, wydobywczych i przetwórczych. Podobne rozwiązania są już realizowane w Niemczech w formie *German Raw Materials Fund* – państwowego funduszu surowcowego Republiki Federalnej Niemiec zarządzanego przez *Kreditanstalt für Wiederaufbau* (KfW) (*Kreditanstalt für Wiederaufbau*, 2025), oraz w Japonii, w ramach *Japan Organization for Metals and Energy Security* (JOGMEC; Ministry of Economy, Trade and Industry, 2025). Model niemiecki pokazuje znaczenie kapitału państwowego oraz udziału państwa w projektach surowcowych. Z kolei model japoński wskazuje na potrzebę długofalowej koordynacji między administracją, biznesem i instytucjami finansowymi.

Polska dyplomacja surowcowa powinna obejmować zarówno działania o charakterze politycznym, jak i gospodarczym. Zasadne jest rozważenie zwiększenia roli placówek dyplomatycznych w obszarze surowców, w tym poprzez ustanowienie wyspecjalizowanych koordynatorów ds. surowców w wybranych ambasadach w państwach bogatych w zasoby naturalne. Coraz większego znaczenia nabierają projekty inwestycyjne oraz współpraca oparta na wzajemnych korzyściach (*win-win*). Państwa zasobne w surowce powinny otrzymywać nie tylko ofertę zakupu lub udziału w eksploatacji złóż, ale także propozycję rozwoju lokalnych kompetencji, edukacji, infrastruktury i technologii. W praktyce może oznaczać to współpracę akademicką w zakresie geologii, górnictwa oraz przeróbki surowców. Polska mogłaby oferować stypendia dla studentów z państw afrykańskich, azjatyckich i latynoamerykańskich, a także rozwijać wspólne programy badawcze oraz wsparcie dla administracji geologicznej. Ważnym elementem jest również promocja polskich maszyn, technologii i usług górniczych.

Dodatkowo Polska potrzebuje nowoczesnego wywiadu surowcowego, rozumianego jako system stałego monitorowania rynków surowcowych, projektów wydobywczych, ryzyk politycznych, zmian regulacyjnych i działań konkurencyjnych państw. Przykładem takiego rozwiązania jest brytyjski *UK Critical Minerals Intelligence Centre* (CMIC). W tym systemie istotną rolę powinny odgrywać nie tylko instytucje gospodarcze, naukowe i geologiczne, lecz także wyspecjalizowane struktury państwa odpowiedzialne za rozpoznanie gospodarcze, analizę ryzyka oraz ochronę strategicznych interesów państwa. Dostęp do surowców krytycznych jest przedmiotem globalnej rywalizacji, w której znaczenie mają nie tylko dane geologiczne i ekonomiczne, ale także wiedza o stabilności politycznej państw dostawców, działaniach konkurencyjnych podmiotów, ryzykach regulacyjnych, bezpieczeństwie inwestycji oraz możliwych próbach przejmowania kontroli nad kluczowymi aktywami surowcowymi. Wywiad surowcowy powinien więc łączyć analizę rynkową, geologiczną, polityczną, technologiczną i bezpieczeństwa.

Dostęp do surowców krytycznych wymaga wiedzy, kapitału, relacji i długofalowej obecności, a także koordynacji między państwem a biznesem. Polska powinna więc stworzyć własny model zagranicznej polityki surowcowej. Powinien to być model oparty na partnerstwie, uczciwej współpracy, transferze wiedzy, wspólnych projektach i ochronie interesów gospodarczych państwa.

PODSUMOWANIE

Dyplomacja surowcowa staje się naturalnym i potrzebnym elementem polskiej polityki zagranicznej. Jej zadaniem powinno być wspieranie dostępu do surowców krytycznych oraz budowanie relacji z państwami zasobnymi w surowce. Skuteczna dyplomacja surowcowa nie zastąpi krajowej polityki surowcowej państwa. Może jednak ją wzmacniać i uzupełniać. Szczególnie tam, gdzie dostęp do surowców zależy od partnerstw międzynarodowych, stabilnych relacji gospodarczych i długofalowej obecności Polski w regionach zasobnych w surowce.

Autor dziękuje Recenzentowi za cenne uwagi i sugestie, które przyczyniły się do udoskonalenia treści artykułu.

LITERATURA

EUROPEAN COMMISSION, 2023 – Study on the Critical Raw Materials for the EU 2023: Final Report. Publications Office of the European Union, Luxembourg.

EUROPEAN COMMISSION, 2025 – RESourceEU Action Plan: Accelerating our CRM strategy to adapt to a new reality. COM(2025) 945 final, Brussels, 3.12.2025.

INTERNATIONAL ENERGY AGENCY, 2025 – Global Critical Minerals Outlook 2025. IEA, Paris.

KREDITANSTALT FÜR WIEDERAUFBAU, 2025 – German Raw Materials Fund. Factsheet. Kreditanstalt für Wiederaufbau, Frankfurt am Main.

MSZ, 2017 – Strategia polskiej polityki zagranicznej na lata 2017–2021. Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Warszawa.

MSZ, 2026 – Strategia polskiej polityki zagranicznej na lata 2026–2030. Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Warszawa.

MINISTRY OF ECONOMY, TRADE AND INDUSTRY, 2025 – Strategic Energy Plan. Ministry of Economy, Trade and Industry, Tokyo.

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY (UE) 2024/1252 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ustanowienia ram na potrzeby zapewnienia bezpiecznych i zrównoważonych dostaw surowców krytycznych oraz zmiany rozporządzeń (UE) nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1724 i (UE) 2019/1020. Dz.U.UE.L.2024.1252.

UCHWAŁA, 2022 – Uchwała nr 39 Rady Ministrów z dnia 1 marca 2022 r. w sprawie przyjęcia „Polityki Surowcowej Państwa”. M.P. z 2022 r. poz. 371.

Praca wpłynęła do redakcji 14.05.2026 r.

Akceptowano do druku 10.06.2026 r.